

มติชนรายวัน

พ.ศ. 8 ก.ค. 53

ปฏิรูปการศึกษารอบใหม่ไปถึงไหนแล้ว

วรากรณ์ สามโกเศศ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
(รวม 3 หน้า)

คนไทยอาจเห็นไม่ตรงกันในหลายเรื่อง แต่มีอยู่เรื่องหนึ่งที่เห็นตรงกันนั่นก็คือคุณภาพการศึกษาโดยทั่วไปของบ้านเราลดต่ำลงในทุกระดับ เราได้มีการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญไปเมื่อ 10 ปีก่อน แต่ก็ดูจะไม่ทำให้คุณภาพการศึกษาสูงขึ้น ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีการเคลื่อนไหวกันในการปฏิรูปการศึกษาอีกรอบหนึ่ง สิ่งที่อยู่ในใจหลายคนก็คือแล้วมันไปถึงไหนกันแล้ว วันนี้ขอนำความก้าวหน้าซึ่งรวบรวมมาจากข้อมูลที่ได้ติดตามและที่มีส่วนร่วมอยู่บ้างมารายงาน

นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อปลายปี 2551 ว่าจะมุ่งเน้นการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ เมื่อต้นปี 2552 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์) ได้มอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการโครงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ และที่ประชุมสภาการศึกษาในเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ได้แต่งตั้งอนุกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง โดยมีศาสตราจารย์ยงยุทธ ยุทธวงศ์ เป็นประธาน

ต่อมาคณะรัฐมนตรีในกลางเดือนสิงหาคม 2552 ได้ให้ความเห็นชอบข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ตามข้อเสนอของอนุกรรมการฯ รวมทั้งได้มีการประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 เมื่อปลายเดือนธันวาคม และนายกรัฐมนตรีได้ลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) ซึ่งประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นรองประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน ซึ่งประกอบด้วย คุณหญิง กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา นายชัยณรงค์ อินทรมีทรัพย์ นายณรงค์ ไซควัฒนา นางทิวา ณ นคร รองศาสตราจารย์นิตยา คชภักดี นายประยงค์ รัตนวงศ์ ศาสตราจารย์ยงยุทธ ยุทธวงศ์ รองศาสตราจารย์วรากรณ์ สามโกเศศ รองศาสตราจารย์สมพงษ์

จิตระดับ อังสุคะวาทีน และนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ตลอดจนเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ฯลฯ เป็นกรรมการ

นอกจากนี้ยังได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งคือคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กขป.) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ปลัดกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้นำองค์กรต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการร่วมเป็นกรรมการ

กขป. ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานได้ประชุมไปแล้ว 4 ครั้ง (ครั้งหนึ่งนายกรัฐมนตรีมีบัญชาให้ประชุมใน “ราบ 11” ในช่วงเวลาว่างของประเทศไทย) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ 6 ชุดขึ้นมาเพื่อจัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองต่อ กขป. เพื่อพิจารณาและดำเนินการต่อไป

อนุกรรมการของ กขป. ทั้ง 6 มีดังนี้ (1) ด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ (รศ.วรากรณ์ สามโกเศศ ประธาน) (2) ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ (คุณหญิง กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา ประธาน) (3) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (ศ.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ ประธาน) (4) ครูศึกษาแห่งชาติ (รศ.วรากรณ์ สามโกเศศ ประธาน) (5) ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี (รศ.ธงทอง จันทรางศุ ประธาน) (6) จัดทำแผนงบประมาณขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประธาน)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ) กำชับและเร่งรัดการทำงานของอนุกรรมการทั้งหลายตลอดจนคณะทำงานอีกหลากหลายชุดของแต่ละอนุกรรมการ ตลอดเวลาที่ผ่านไป 4-5 เดือน ได้มีการประชุมร่วมกันแล้วหลายสิบครั้ง ทำงานเร่งมือกันเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายและนโยบายการขับเคลื่อนต่อ กขป. เพื่อให้ได้แผนปฏิรูปการศึกษารอบสองที่เหมาะสมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเพื่อ แก้ไขทั้งปัญหาเก่าสำคัญบางปัญหาและริเริ่มนำเสนอสิ่งใหม่

ข้อสรุปสำคัญของ กขป. ที่มอบเป็นโจทย์ให้อนุกรรมการทั้งหลายไปค้นหาข้อเสนอแนะเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปเมื่อสิ้นแผนคือในปี 2561 ก็คือคนไทยเป็นคน (1) มีคุณภาพ ได้มาตรฐานระดับสากล (2) ใฝ่รู้ (สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง) (3) ใฝ่ดี (มีคุณธรรมพื้นฐาน มีจิตสำนึกและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นแก่ประโยชน์

ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ) (4) คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ (มีทักษะในการคิดและปฏิบัติ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร)

พูดสั้น ๆ ก็คือ คนไทยเป็นคน “มีคุณภาพ ใฝ่รู้ ใฝ่ดี คิดเป็น” อนุกรรมการ ได้อภิปรายกันอย่างกว้างขวาง และมีความเห็นกันว่าครั้งนี้ต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเร่งด่วน ฉบับร่างและทันที เราจะมัวงุ่มง่ามกันอยู่ไม่ได้ และมีความเห็นว่ากลยุทธ์ที่ดำเนินการต้องมี ไม่มากนัก และต้องระบุลำดับความสำคัญด้วย เพื่อที่จะได้ทำให้เกิดผลอย่างจริงจัง

สิ่งสำคัญที่สุดก็คือการขับเคลื่อนกลยุทธ์เหล่านี้โดยทุกภาคส่วนของสังคม ไม่เฉพาะ แต่กระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น เพราะมันเป็นเรื่องสำคัญขอขาดบาดตายที่ทุกคนต้องช่วยกัน

กลไกสำคัญอันหนึ่งที่นายกรัฐมนตรีต้องการผลักดันเพื่อช่วยขับเคลื่อนกลยุทธ์ก็คือ องค์กรขนาดเล็กแต่ทรงพลังที่ทำงานในลักษณะเดียวกันกับ สสส. (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ) ในด้านพัฒนาสุขภาพของคนไทย แต่เป็นด้านการศึกษา องค์กรใหม่นี้ที่กำลังมีการ ดำเนินงานในด้านกฎหมายเพื่อจัดตั้งมีชื่อว่า สสค. (สำนักงานกองทุนส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาคุณภาพและสุขภาพของเด็กและเยาวชน) ขณะนี้งานฝากไว้กับ สสส. เป็นการชั่วคราว และได้เริ่ม ทำงานแล้ว

สสค. จะเป็นกลไกที่เปิดโอกาสให้ทุกส่วนของสังคมช่วยขับเคลื่อนกลยุทธ์พัฒนา การศึกษา ตัวอย่างเช่น (1) การสนับสนุนเครือข่าย “ครูเพื่อศิษย์” (กระตุ้นครูดีทั้งหลายถ่ายทอด แรงบันดาลใจการเป็นครู เทคนิคการเป็นครูที่ดี ฯลฯ แก่กันและกันและแก่ครูทั้งหลายอย่างไม่เป็น ทางการ) เพื่อให้เกิดครูที่ดีเต็มแผ่นดิน (2) การขยายเครือข่ายการใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนรู้ของ นักเรียนซึ่งได้เกิดขึ้นแล้วที่ระยอง (3) ต่อยอดระบบการศึกษาที่มีชุมชนเป็นฐานซึ่งหลายโรงเรียนที่ ประสบผลสำเร็จในบ้านเราเป็นต้นแบบ

ถ้าเราคิดว่าเราไม่สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยได้ เราก็ไม่มีวันทำได้ อย่างแน่นอน เราต้องเชื่อมั่นและมีความหวังโดยตระหนักว่าความเป็นความตายของชาติเราขณะนี้ อยู่ที่ คุณภาพการศึกษา

ผมจักนำเอาความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษามารายงานและเสนอประเด็น พิจารณาต่าง ๆ ประชาชนต้องมีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นและรับทราบเป็นระยะก่อนที่จะเสร็จ เป็นแผนออกมารับ
